

עבודה זרה סא

משה שווערד

1. ספר עבודה ברורה

מתני' המטהר וכו'. פי', שעשאו בכשרות לענין יין נסך, ואין זה ענין לטומאה וטהרה. וז"ל דברים נחמדים: נקט התנא לשון "המטהר", כאילו היה יין טמא והוא מטהרו, להורות התרחקות הנמרץ מסתם יינם - כי הטומאה כרוכה אחריו, ובעוד הענבים עומדות ליבצר, הטומאה מצפה להתרבק בהם בדריכת הגוי, על כן גזרו על יינם משום בנותיהם כי הא בהא תליא, כיון שרוח הטומאה מקשקש במעיו, יבוא עי"ז להתרבק בטומאה להתהוות בשרם אחד, לזה כינה התנא לישראל המתעסק בדריכת ענביו של גוי בכשרות בשם "המטהר".

2. ספר עבודה ברורה

ברשותו של נכרי, כלומר דמיירי שכתב לו "התקבלתי ממך מעות", וממילא הברירה בידו להוציא, רק רצונו הוא לתת ברשותו, וסיפא דמתני' לפרושי דרישא קאתי, והכי הוה כוונת הסיפא: מאי דתני ברישא "המטהר יינו של עכו"ם ונותנו ברשותו", הכי פירושא: והלה כותב לו "התקבלתי ממך מעות", עכ"ל. (וע"ש עוד שכתב דפירוש זה הוא דלא כפירש"י.)

ובספר שמחתי באומרים כתב דבפשטות הכונה היא שהרי מקום עשיית היין הוא בגת ומעבירים אותו משם לאוצר, וזהו לשון "ונותנו ברשותו", שכשהוציאוהו מן הגת נתנו את היין לאוצר של העובד כוכבים. אכן יעויין בריטב"א שכתב, וז"ל: ומה ששינו שנתנו "ברשותו", לא בחצרו שהוא דרכו, דא"כ הא ודאי מפתח וחותם בעי או שומר ולא מהני בהא פתח פתוח לרשות הרבים. אלא שנתנו ברשותו באוצר שיש לו שאינו דר שם, ולהכי קתני "ברשותו".

ונותנו ברשותו. פי', ישראל המטהר נתנו ברשות העכו"ם. וז"ל חסד יהושע (סימן נ"ד): צ"ב לשון "ונותנו ברשותו", הא בלאו הכי הוא עומד ברשותו, והול"ל "המטהר יינו של עכו"ם ברשותו". וי"ל ד"ונותנו ברשותו" בא לומר דצריך להיות שהישראל יהיה הנותן

3. שערים מצויינים בהלכה

בעיר שיש בה עכו"ם וישראלים מותר. יש לדקדק למה תני עכו"ם קודם לישראל, ומהלשון וישראלים משמע דבעינן טפי אחד, ועיי' בשושנים לדוד דמכאן יקשה על הב"י (י"ד סי' קלא) דאפילו בישראל אחד סגי, ובש"ך (שם סק"ג) הביא בשם הרשב"א דבעינן דוקא ישראלים רבים שם, לפי שמתירא שמא יראהו אחד מהן, וכ"ה שיטת הר"ן כאן, ומ"מ לשיטתם נמי משמע דאפילו רוב העיר גוים כל שיש ג"כ יהודים הרבה סגי מטעמא דמתירא, ולפ"ז אתי שפיר דמשו"ה הקדים תנא עכו"ם לישראל לומר דאפילו רובא גוים מותר. [ומש"כ בש"ך (שם) בשם הב"י ופרישה, אפילו ישראל אחר הוא ט"ס, וצ"ל ישראל אחד].

4. שערים מצויינים בהלכה

ונתנו ברשותו. פרש"י של עובדי כוכבים. ועי' בחידושי הרמב"ן דאינו מיירי במניחו בחצירו של עכו"ם, אלא ברשותו של עכו"ם, דהיינו באוצר שיש לו שאינו דר שם שהוא פתוח לרה"ר, ואפילו אין מפתח וחותרם אלא שהוא נעול בלבד מותר, דמירתת הנכרי לילך שם כו'. וכ"כ ברשב"א ובריטב"א ובר"ן. ובש"ך (י"ד סי' קלא סק"ד) כתב, דהכל מודים לזה לדינא. וכתב בפ"י הראב"ד ומיהו הני מילי ביממא אבל בלילה צריך שומר או שני חותמות, וכתב הריטב"א דאם ישראלים דרים שם בשכונה ההיא, אף בלילה מותר כשהאוצר נעול, דשיבכי מידע ידעי אף בלילה ומרתת דלמא מחזי ומפסידו ליה, וכישראל דר באותה חצר דמי. ועי' במס' ב"ב (כט.) לענין חזקת ג' שנים, שיבכי מידע ידעי ביממא ובלילא.

5. שערים מצויינים בהלכה

דף סא. ונתנו ברשותו בבית הפתוח לרה"ר. פרש"י דמרתת העכו"ם ולא נגע, דילמא חזי ליה הנך ישראל דעברי ברה"ר ומפסידנא, ואפילו אין מפתח וחותרם בידו שרי. והא דפרש"י לעיל (ס: ד"ה מותר) לפרש המשנה כאן דמיירי בשיש מפתח או חותרם ביד ישראל, עי' מש"כ בהגהות הב"ח שם (אות ד). והתוס' כאן (ד"ה המטהר) כתבו דפרש"י כאן הוא מהדורא בתרא, וכפירושים ראשונים פירש רש"י דמשנתנו מיירי בשיש מפתח וחותרם, וכן פי' ר"ת. ובחידושי הרשב"א כתב דפרש"י לעיל הוא טעות סופר. ועי' בחידושי הרמב"ן דמיירי בלא מפתח וחותרם [ובלא התקבלתי, אבל רש"י כתב דמיירי בהתקבלתי], כי הנכרי עושה יינו בכשרות כדי שימכרו לישראל, ויודע שהוא מרויח בזה יותר משימכרו לנכרים, ומרתת מליגע בו אם ירגישו בו, שמא יפסידוהו עליו ולא יסמכו בו לעולם. וכ"כ בשו"ת הרשב"א (ח"ג סי' רנה) דמיירי אפי' בלא מפתח וחותרם.

ואם נמצא הגוי שם, כתבו בחי' הרמב"ן והריטב"א דאסור, כיון שהבית שלו אינו נתפס כגנב על הכניסה וחיישינן דילמא נגע, וכן נראה מפרש"י לקמן (ע. ד"ה אי אית) דכל שיש לנכרי שייכות בבית, סמכה דעתיה לומר לכן נכנסתי ונגע ולא מירתת. אבל עי' ברשב"א שהתיר אף בשנמצא שם הגוי כיון

נתפס כגנב על הנגיעה. ועי' בטור"ז (י"ד סי' קכח סק"ט).

ובהא דאמרינן דהעכו"ם מירתת ולא נגע, כתב הרא"ש דהיינו דוקא כשהעכו"ם יודע דמגע עכו"ם אסור לישראל ויפסיד יינו בכך. וכ"כ בשו"ע (שם ס"ב) ובש"ך (שם ס"ק יא). וכזה אמרינן לגבי חלב עכו"ם כשישראל יושב מבחוץ והוא שיודע העכו"ם שחלב טמא אסור לישראל, עי' בטור ושו"ע (סי' קטו ס"א), דבלא"ה לא מירתת. ועי' ברמ"א (שם ס"ד) די"א דבזה"ז שאין העכו"ם מנסכין אפי' אינו נתפס כגנב שרי אלא אם כן יש לחוש שנגעו כו'.

6. ספר עבודה ברורה

תוס' ד"ה התם. מיהו לא יתכן כדפרישית לעיל (בדף נז. בד"ה ה"ג. ב"ח). ע"ש שהוכיחו שאי אפשר לפרש כפירש"י, ולכך כתבו פירוש אחר, והיינו שדחפו לתוך הבור ולא היה כלל זריקה, והוה ליה מגע על ידי דבר אחר. ומדויק הלשון דקאזיל מיניה ומיניה, שמשמע שעד שהגיע לתוך הבור אזלה מיניה ממש ולא על ידי זריקה.

ושיטת התוס' היא דמגע נכרי ע"י דבר אחר בכוונה אוסר בשתיה ושלא בכוונה מותר בשתיה, ולכן אם זרקו "בחמתו" דהוה ליה מגע נכרי על ידי דבר אחר "שלא בכוונה" מותר בשתיה, ואם "שלא בחמתו" הוי ליה מגע נכרי על ידי דבר אחר "בכוונה" אסור בשתיה.

7. תוספות מסכת עבודה זרה דף סא עמוד א

המטהר יינו של עובד כוכבים - פירוש רש"י במהדורא בתרא כגון שכתב לו התקבלתי דהוה ליה יינו של ישראל וכדקתני סיפא והוי סיפא פירושא דרישא בבית הפתוח לרה"ר ובעיר שישראלים ועובדי כוכבים דרים בה מותר ואע"פ שאין מפתח וחותרם ביד ישראל ואע"ג דבגמרא בברייתא בעינן בינו של ישראל בחצר אחרת שאין ישראל דר באותה חצר מפתח וחותרם הכא שאני כיון שפתח פתוח לרה"ר בעיר שכולה עובדי כוכבים אסור ואף בפתח פתוח כיון שאין כאן מפתח וחותרם והקשה ר"ת היכי פריך בגמרא הא איכא רוכלין המחזירין בעירות וכי מה ידעו הרוכלין שיראו היין בביתו של עובד כוכבים בלא מפתח וחותרם שהוא של ישראל שירא העובד כוכבים מהם כי אין לדמות לעיר שישראל ועובדי כוכבים דרים בה שהתיר רש"י כאן אף בלא מפתח וחותרם דהתם ירא העובד כוכבים שמא אותו ישראל אמר לישראלים הדרים שם לתת לב על יינו אבל רוכלים עוברים לפי שעה מה ידעו ועוד שמדמה אשפה ודיקלא לפתח פתוח וכי מה סברא היא זו שיניח העובד כוכבים ליגע ביין שהוא אצלו בלא מפתח וחותרם מיראת מקרה שישב ישראל הדר בעיר על האשפה או יעלה על הדקל ... ועוד קשה דמדתני סיפא והלה כותב התקבלתי מכלל דרישא לאו בהכי מיירי לכן נראה לר"ת להעמיד משנתנו ביש מפתח וחותרם וכן פרש"י בפירושים ראשונים ובלא כתב לו העובד כוכבים התקבלתי והלכך בעיר שישראל ועובדי כוכבים דרים בה ופתח פתוח לרה"ר אע"פ שהוא יינו של עובד כוכבים מותר כיון דמפתח וחותרם בידו שהעובד כוכבים ירא פן יראהו ישראל טורח ומזייף ויגד לישראל שטיהרו ויפסידו למכור יינו ולא דמי לעובד כוכבים שנמצא בצד הבור של יין דאסירנא ביש לו מלוה עליו דהתם כיון שאין מפתח וחותרם סומך על זה שיוכל לנסכו קודם שיראהו שום אדם והשתא ניחא דאף בעיר שכולה עובדי כוכבים כיון שיש מפתח וחותרם היה לנו להתיר משום רוכלין שיראהו טורח ומזייף יבינו שאותו יין של ישראל הוא וכן ירא ממקום דאיכא אשפה ודיקלא כמו בפתח פתוח ...

8. ספר עבודה ברורה

עד שישב ומשמר. בחידושי תלמידי רבינו יונה הקשו, מהו הצורך לישב ולשמור, והלא די כשדר בעיר וכמו בתחלת המשנה בשגם ישראל דרים שם דמותר. אלא ש"מ שמה שאנחנו מתירין בעיר שישראלים דרים בה היינו דוקא כשדרים שם רבים ודרכן לעבור על אותו מקום, דאז מירחת דלמא חזי ליה ישראל ויגיד עליו לרעהו, אבל כשאין שם אלא אחד אסור, עכ"ד. וכן פירש הר"ן.

אמנם ע' בתוד"ה עד (בעמוד ב') שדייקו להיפך. וע"ע בדברינו בתוד"ה המטהר.

9. שערים מצויינים בהלכה

אע"פ שהוא יוצא ונכנס מותר. עי' במס' חולין (ג.) דה"ה בשאר איסורים. וכתב בתשו' הרדב"ז (ח"ג סי' תתקמג) בענין אי יכול לשלוח עופות שחוטין ובשר ותבשיל ביד קטן והעכו"ם מלוה אותו, דתינוק לשמור מה שבידו לא גרע מיוצא ונכנס, דמרתת העכו"ם מלהחליף פן יגיד התינוק לאמו, וכן משמע מלשון הר"ן במס' סוכה (פ"ג) אע"ג דקטן לא

10. רש"י מסכת עבודה זרה דף סא עמוד א

אבל אם רוצה כו' - שהיין נעשה לו משכון הואיל ויש לו מלוה על היין אסור דלא מירתת דסבר אי חזו לא מפסידנא דכי תבע לי אמינא דידי הוא.

11. ספר עבודה ברורה

בא"ד. אי חזו לא מפסידנא וכו'. העיר הרש"ש דהלשון תמוה, דודאי יפסיד מלמכור יינו. ולכן כתב, דלשון הרע"ב בזה מכון יותר. וזהו לשון הרע"ב: "אי חזו לי ותבעו לי, אמינא דידי הוא", עכ"ד הרש"ש. ואולי יש לפרש כוונת רש"י, דלא יפסיד כל עסק בעתיד שלא יוכלו לומר עליו שהוא גנב - אף שודאי יפסיד מלמכור יין זה. אבל מרש"י משמע שההפסד הוא מה שישראל לא ירצו ליקח את יינו. ואולי דרוצה לומר שסובר שגם לענין נסך לא חייש על לעתיד, כי יאמר שרק פעם זה נגע ביין, מפני שהיה שלו.

12. ספר עבודה ברורה

והאיבא רוכלין. בשו"ע (סימן קל"א סעיף א') נפסק להלכה, דבעיר שרוכלי ישראל רגילין לבא, ואין לה חומה דלתים וברית, בענין שיכולים לבוא לשם בכל שעה שירצו, חשוב כישראל דרים שם. וכתב הש"ך (בס"ק י"א), דרוכלין מהני אפילו בלילה, מפני שמתיירא שמא יחשבוהו לגנב, (וע' דגול מרכבה שם). עוד כתב הש"ך (שם) בשם רבינו ירוחם, דבשבתות וימים טובים שאינו מתיירא שיבואו רוכלים ישראלים, נראה שצריך שומרים.

13. ספר עבודה ברורה

בעיר שיש לה דלתים וברית. ע' רש"י. והראב"ד פירש, וז"ל: עיר חשובה שכל דבר מצוי בתוכה, שהרוכלים המוכרין כל דבר קבועין ועומדין בה, ואין רוכלין המחזירין בעירות נכנסין בתוכה, שלא ירויחו שם כלום.

14. רש"י מסכת עבודה זרה דף סא עמוד א

וחלון כרה"ר דמי - אפילו בית פתוח להצר וחלון פתוח לחצר ברה"ר כנגד פתח הבית כמאן דפתוח לרה"ר דמי לשון אחר חלון של ישראל פתוח כנגד פתח הבית כרה"ר דמי וכן עיקר.

15. ספר עבודה ברורה

אולם בספר שמחתי באומרים כתב דיש לצדד דדוקא ברשות הרבים שאין דרכו לעבור תדיר לכך צריך ישראלים הרבה, אבל בחלון של בית ישראל שהוא נמצא בביתו תדיר, מותר אפילו אם אין שם אלא ישראל אחד. וכן מוכח מהא דתניא בברייתא בבית הפתוח לחצר וישראל דר באותה חצר לא צריך מפתח וחותרם כיון שהוא יוצא ונכנס תדיר, ובבית הפתוח לרשות הרבים בעיר שיש בה ישראלים צריך מפתח וחותרם. וגם בדיקלא י"ל שיש לו רגילות לעלות להביא משם פירות ושכיח הוא שיעבור שם יותר מרשות הרבים שעובר לפני הבית שהיין שם.

בא"ד. לשון אחר חלון של ישראל פתוח כנגד פתח הבית כרה"ר דמי. הקשה בבנין שלמת, הלא צריך שישראלים רבים ידורו שם (וכן כתבנו לעיל בד"ה עד שישב ומשמר), וא"כ מאי מהני חלון פתוח מביתו של ישראל, הלא לא יראהו אלא אותו ישראל לבד, וזה לא מהני דבעינן רבים. ותירץ, דצריך לומר דמסתמא יש לו בני ביתו, והוי כישאלים רבים, וכן צריך לפרש מה שכתב רש"י (בד"ה דיקלא), "זמתיירא העובד כוכבים עכשיו יעלה ליטול פירות ויראני נוגע", דהיינו או הוא או אחד מבני ביתו יעלה ליטול פירות והוי כישאלים רבים, עכ"ל.

16. ספר עבודה ברורה

אבל דעת הרשב"א היא דאפילו מפתח וחותרם לא מהני הכא כיון דהיין הוא של הגוי, וז"ל: דמשום שייכות גדולה שיש לו עליו (גם בבית וגם בין, דהרי הוה יינו של עכו"ם) אם אין הישראל דר שם או שיהיה שומר ומשמר, שובר הוא כמה חותמות דסמכא דעתיה ד"לא ידע ישראל בכך, ואם ידע יאמר ליה מאי איכפת לך - דידי הוא", הלכך בעינן שומר, עכ"ל. וכדבריו מבואר בתוד"ה המטהר.

בחצר אחרת אסור אע"פ שמפתח וחותרם בידו. ז"ל הריטב"א: פ"י, מפתח או חותרם. ובשאינו פתוח לרשות הרבים, דאילו פתוח לרשות הרבים, הא שרי ליה ברישא דמתניתין. וכן אם יש שם מפתח וחותרם [דהיינו] שניהם, דעת מורי הרא"ה שהם כשומר, אלא דאידי דמיירי בישראל דר, נקט שומר, עכ"ל.

17. ספר עבודה ברורה

איבעיא להו ר"ש בן אלעזר להקל או להחמיר. הקשה העבודת עבודה, וז"ל: קשה לי, למה מיבעיא כן לרשב"א ולא לת"ק אם אוסר אף ברשות אחר או מתיר ברשות אחר דהרי זה תלוי בזה דאם רשב"א לקולא פליג הת"ק מחמיר ואם לחומרא פליג הת"ק מיקל וא"כ הו"ל למיבעיא אליבא דת"ק ולמה מיבעיא לרשב"א, וצ"ע בזה, עכ"ל. ואפשר לתרץ, דנקט ר"ש בן אלעזר, משום דיסוד האיבעיא תלוי באיזה אופן אנו מפרשים דברי ר"ש בן אלעזר שאמר "רשות עובדי כוכבים אחת היא", אם כוונתו בניחותא או בלשון תמוה, וכמו שמפרש רש"י, לכך נקט האיבעיא בר"ש בן אלעזר. ועי' בלחם סתרים שהעיר, דלכאורה פשיטא דתנא בתרא בא להוסיף ולהחמיר.

18. ספר עבודה ברורה

✓ אבל ברשות עובד כוכבים אחר מותר ולא חיישינן לגומלין. הנה לתוס' (בעמוד א' ד"ה המטהר) ולשאר ראשונים מבואר, דמיירי כאן במפתח וחותם דמהני ביין של ישראל בלי שום שמירה יותר. וכאן לגבי נכרי הנפקד חשיב כיינו של ישראל כי אין לנכרי זה שום שייכות אל היין, והטעם שביינו של ישראל מותר על ידי מפתח וחותם הוא מפני שלא חשד לזיופי ולשבור החותם כשאין לו שייכות אל היין. והמחלוקת היא אם יש לחוש שנכרי הנפקד יתן רשות לנכרי המפקיד לשבור החותם ולזיופי, מחשש גומלין, שרוצה שכשהוא יפקיד אצלו שיחזור ויתן לו ג"כ רשות לזיופי. ולמאן דחייש לגומלין הוה כמטהר יינו של נכרי, דנכרי המפקיד יש לו שייכות אל היין ויש לחוש לזיופי. אבל לרש"י שפירש במתני' דמיירי בלא מפתח וחותם, צריך לפרשו כפשוטו שירא הנכרי הנפקד מנכרי המפקיד, ואפילו אינו פתוח לרשות הרבים ואפילו בעיר שכולה נכרים, ולכך מותר אפילו בלא מפתח וחותם. וע' בבנין שלמה בתור"ה המטהר, והבאנו דבריו שם לבאר שיטת רש"י.

19. רש"י מסכת עבודה זרה דף סא עמוד ב

אם נתפס עליו כגנב - אם עובד כוכבים חלש הוא ויש אימת שופטי העיר עליו ואם ימצאוהו נוגע נתפס עליו כגנב.

20. שערים מצויינים בהלכה

אם נתפס עליו כגנב חמרא שרי ואי לא אסור. פרש"י אם העכו"ם חלש הוא ויש עליו אימת שופטי העיר, ואם ימצאוהו נוגע נתפס עליו כגנב, היין מותר בשתיה, ואי לא אסור אף בהנאה דודאי נגע. ובריטב"א הביא בשם מורו הרא"ה בשם רבותיו, דא"צ לכך, אלא אפי' במקום שאין עליו אימת שופטי העיר, כיון שהוא בענין שיהא דומה לגנב ואית ליה כיסופא סגי בהכי. ובפי' הראב"ד כתב, שהמקומות חלוקין שיש שם מחיצה עשרה בין יינו של נכרי לשל יינו של ישראל, ואין לנכרי רשות ליכנס לשם. ובריטב"א כתב דא"צ מחיצה עשרה דבמסיפס בעלמא סגי כדאיתא

21. ספר עבודה ברורה

רש"י ד"ה אם נתפס עליו כגנב. ויש אימת שופטי העיר עליו. כתב הריטב"א בשם הרא"ה, שלא צריך לכך אלא אפילו הוא במקום שאין עליו אימת שופטי העיר ממש, כיון שהוא בענין שיהא דומה לגנב ואית ליה כיסופא בהכי, סגי.

22. ספר עבודה ברורה

בא"ד. ואם ימצאוהו נוגע, נתפס עליו כגנב. הקשה הריטב"א, דמשמע מרש"י שהוא סובר דכל שנתפס על הנגיעה, היין מותר ואע"פ שאינו נתפס על הכניסה. וזה סותר מה שרש"י פירש לקמן (דף ע. ד"ה אי אית) דבעינן שיהא נתפס כגנב על הכניסה. וכתב הריטב"א דמה שרש"י כתב לקמן הוא הנכון, וד"ל: והכא הכי פירושא: אם נתפס כגנב על הכניסה שאין לו שייכות בבית, ולא טענה בכניסה, היין מותר אפילו בשתיה, ואע"פ שנכנס שם שלא מדעת חברו, דהשתא ודאי מירתת ולא נגע כלל. אבל אם אינו נתפס כגנב על הכניסה, שיש לו שייכות בבית, או משום טענה (=תירוץ שיש לו) על הכניסה ויכול לומר לכך נכנסתי, אע"פ שנתפס על הנגיעה, היין אסור אפילו בהנאה, דודאי נגע. ולא דמי למניח נכרי בחנותו (לקמן דף סט.). דהתם כיון דעל (=שנכנס) ברשות וידעינן למאי על, לא חיישינן. אבל הכא דעל שלא ברשות ויש לו טענה על הכניסה והיין מוכן לפניו ליגע בלא שבירת חותם, ראוי הוא לחוש לו, עכ"ל.

אבל לפי מה שפירשו תוס' בד"ה ההוא, יש לתרץ סתירת רש"י, דיש לחלק דכאן כיון שהוא ברחוב די שיהא נתפס על הנגיעה, ולא על הכניסה. אמנם ע' בטור (סוף סימן קכ"ח, ושם בב"ח ובדרישה), דישנה מחלוקת הפוסקים אם תוס' חולקים על רש"י או לא. וע"ע במחצית השקל בתור"ה ההוא.

סיכום הלכות איסור יין נסך

תוס' - ר"ת	רש"י	
מותר אף בשתיה (ב)	אסור בשתיה (א) ומותר בהנאה	נגיעה שלא בכוונת מגע ע"י דבר אחר
מחלוקת: ר' נתן אוסר אף בהנאה רבנן מתירין בהנאה ר"ש מתיר אף בשתיה (ג)	מחלוקת: ר' נתן אוסר אף בהנאה רבנן מתירין בהנאה ר"ש מתיר אף בשתיה (ג)	נגיעה בכוונת מגע ע"י דבר אחר
מותר בהנאה ואסור בשתיה (ה)	אסור בהנאה (ד)	שכשוך ע"י דבר אחר

תוס'	רש"י	
מותר בהנאה (ו)	מותר בהנאה (ו)	נגיעה שלא בכוונה בידו או בגופו
מותר בהנאה (ח)	מותר בהנאה (ז)	נגיעה בכוונת מגע בידו או בגופו
אסור בהנאה (ח)	אסור בהנאה (ז)	שכשוך בכוונה בידו או בגופו

- א. מקורו כגמ' דף נז. בהדי רקא נחית נגע ברישא דלוליבא, ורש"י (דף נח: ד"ה אסור) גרים ליה, וכן יש לדייק מדברי רש"י במשנה דף ס: התיו את-הצרעה, ע"ש.
- ב. תוס' דף נז. ד"ה ה"ג.
- ג. גמ' דף נז. ומשנת דף ס:
- ד. ע' רש"י דף ס. ד"ה כוכא חסירא, דשם הוי ליה שכשוך ע"י דבר אחר וכתב רש"י דאסור בהנאה, וכן משמע מרש"י דף ס: ד"ה לזכוני.
- ה. תוס' נז: ד"ה ה"ג, וע' הגהות הב"ח שם. אמנם יש לעיין ברברי התוס' (דף נח. ד"ה שקדח), דמשמע קצת דשכשוך ע"י דבר אחר אסור אף בהנאה, ואולי אין זה לשימת ר"ת, וע"ע בתוס' (דף נח: ד"ה אלא), לגבי כח עכו"ם שהביאו התוס' דעת ר"ת ודעת עצמם בענין זה.
- ו. כן מוכח מעובדא דחרם דף נח. וכן ממתני' דף ס: נפל ועלה, ומוקימין כגמ' דעלה מת.
- ז. רש"י נז: ד"ה כי היכי.
- ח. תוס' נז: ד"ה נקמה, ויש לציין שהב"י (בסימן קכ"ד) ס"ל שדעת התוס' היא דנגיעה לחוד בכוונת מגע אוסרת בהנאה, אך הש"ך (שם ס"ק כ') והגר"א (בביאורו שם ס"ק כ"ו) חולקין על זה. אולם בתוס' (דף נז: ד"ה אמר רב פפא) משמע דאסור בהנאה, ושור' בדגול מרכבה (בסימן קכ"ד סעיף כ"ג) שהעיר בזה וע"ש מש"כ, וצ"ע.

TABLE.24

עיקרי כללים ושיטות בהלכות יין נסך				
מחלל שבת במהסיא שאינו עובד כו"מ 1	גר תושב	נכרים שאינם עובדי אלילים / ישמעאלים 3	עובדי אלילים 4	
אסור בשתיה ומותר בהנאה (ש"ת ח"כ"א, ויש שצדדו יותר בדבר.)	אסור בשתיה ומותר בהנאה (ש"ת ח"כ"א, ויש שצדדו יותר בדבר.)	רמב"ם ונאונים, שר"ע: אסור בשתיה ומותר בהנאה ויש ראשונים שאוסרים בהנאה.	אסור בהנאה	סתם יינם
אסור בשתיה ומותר בהנאה י"א שאסור רק מצד חספס, כי יש חולקים.	אסור בשתיה ומותר בהנאה ויש מקלים (ע"י ח"כ"א, ויש ש"א י"א ס"ג.)	רמב"ם ונאונים, שר"ע: אסור בשתיה ומותר בהנאה ויש ראשונים שאוסרים בהנאה, ור"ד צידד להתיר אף בשתיה.	אסור בהנאה 4	מגע בכונה 5 בין שלנו
מותר בשתיה	מותר בשתיה	מותר בשתיה (במקום הסדר, י"ו)	אסור בשתיה ומותר בהנאה	מגע שלא בכונה (או שלא ידע שהוא יין)
מותר בשתיה	מותר בשתיה (בבני שפחות קטנים)	מותר בשתיה (סמא י"ק במקום הסדר)	מחלוקת רב ושמאל אם אוסר בשתיה ולהלכה אסור בשתיה ומותר בהנאה. ויש ראשונים שפסקו כשמאל שמותר בשתיה.	מגע של קטן שאינו יודע בטיב עכו"ם
מותר בשתיה	מותר בשתיה	מותר בשתיה במקום הפסד. לר"ף ורמב"ם: אסור בשתיה. (ע"י ח"כ"א.)	מחלוקת רבי נתן חכמים ורבי שמעון, ולהלכה אסור בשתיה ומותר בהנאה. ודעת הר"ף והר"ם שאסור בהנאה. ויש להקל במקום הפסד (רמ"א).	כוונת מגע ללא כוונת ניסוך 2
מותר בשתיה (ע"י ח"כ"א ס"ג, ז)	לרמ"א מותר בשתיה	מהשלחן ערוך נראה שאסור וח"כ"א כתב שיש להתיר אף בשתיה (ואין לאסור במי עם הארץ).	אסור בהנאה ויש סוברים שמותר בהנאה ואסור בשתיה (ג"ח י"ח)	מגע בכונה על ידי דבר אחר 6
מותר בשתיה (ע"י ח"כ"א ס"ג, ז)	לרמ"א מותר בשתיה (וכן לשר"ע - באופן שבעתים מותר בהנאה)	לרמ"א - מותר בשתיה (וכן לשר"ע - באופן שבעתים מותר בהנאה).	אסור בהנאה (כד"ן מגע ע"י דבר אחר). וחלקו הפוסקים בשכשון כלי ללא הנבחתו אם נאסר לגמרי או הותר לגמרי. ויש להקל במקום הפסד (ח"כ"א ס"ג, ז).	כחו בכונה 7
מותר בשתיה	מותר בשתיה	מותר בשתיה	מותר בשתיה (ויש ראשונים שאוסרים בשתיה במגע ע"י ר"א שלא בכונה).	מגע ע"י ד"א שלא בכונה / כחו שלא בכונה 8